

tný. Neobyčajne vyspelé hudobné prostredie tohto kláštora s koncentráciou popredných hudobníkov Salvatoriánskej provincie, do roku 1689 aj Mariánskej (viď Edmund Beňovič), ktorú iniciovala aj prítomnosť noviciátu, je späté s celým radom vzácných hudobných pamiatok – rukopisných liturgických kníh, slovenských pašionálov, v neposlednom rade dvoch zborníkov Paulína Bajana *Harmonia Seraphica III* a *Jubilus Cordis II*. Kačic sa zmieta o praxi pestovania viachlasnej a figurálnej hudby v kláštore a výraznejšiu pozornosť venuje aj pôsobeniu Juraja Zruneka vo funkcii organistu kláštora a učiteľa spevu a organovej hry v rokoch 1776 – 1778. Na dokreslenie hudobného života kláštora Kačic doplnia informácie o chóroch a organoch františkánskeho kostola v Pruskom a konkrétne zmienky o tamojšom pestovaní figurálnej hudby v dobových prameňoch. Rudolf Hudec svojím príspevkom *Františkánske knižnice na Slovensku v 17. a 18. storočí* nadväzuje na staršie výskumy Věslava Gajdoša týkajúce sa knižníc Salvatoriánskej provincie. Hudec zameriava pozornosť aj na staršie obdobie bývalej Uhorskej provincie (od 1239) a jej nástupníckej Mariánskej provincie (od 1523). Z prvého obdobia máme len kusé informácie z tzv. Iglavských štatútov (1454), ktoré potvrdzujú, že už v 15. storočí sa v štyroch konventoch (spomedzi nich bol jeden v Bratislave a druhý v Trnave) budovali knižnice. Niektoré informácie o knižnici trnavského konventu v časoch Mariánskej provincie máme v jeho kronike. V polovici 17. storočia mala už 1 009 zväzkov, o storočie neskôr o tisíciku viac, z toho vyše 60 inku-

nábulí. Počet zväzkov knižnice v Malackách prevýšil v 18. storočí údajne 4 000. Ďalšie informácie máme z neskorších inventárov bratislavského, trnavského a komárňanského kláštora. Hudec konštatuje, že aj formálna štruktúra zápisov v týchto inventároch je rozdielna a zapisovalo sa zrejme spontánne. V závere sa podrobnejšie venuje špecializovaným inventárom, ktoré sa zachovali len z kláštora sv. Kataríny.

Zborník o Hugolinovi Gavlovičovi dôstojne zavŕšil jednu etapu výskumu literárneho diela nášho významného básnika a spisovateľa. Žiaľ, súčasne zavŕšil aj životné dielo jeho editorky, Gizely Gáfrikovej (20. 10. 1945 – 6. 3. 2014). Jej osobnostný vklad do slovenskej literárnej vedy a do humanitných vied zhodnotí čas. Vari najvýstižnejšie jej životné krédo vystihujú verše konceptu „Daremné rozprávky nemajú miesta“ z Gavlovičovej *Valaskej školy*, ktoré v zborníku sama cituje:

*„Čo najväčšie jest na svete? jak nevíš, to hádaj!
Odpovídám: Místo; druhú odpověď nežádaj.
Neb každá vec, i nejvetšá, leží v svojem míste,
tehdy místo jest nejvetšé, o tom sám víš jiste.
Ale daremné rozprávky tým většé bývají,
neb častokráte u lidí místa nemívají.
Nemůžú se pro daremnost do ušů zmestiti,
tehdy od velkého místa musí většé býti.
Jestli žádáš, aby řeči tvoje místo meli,
musíš vždy v tvajem mluvení pri pravde býť celý.
Mluv natolko, by se mohlo zmestiti do uší;
které slovo místa nemá, v hanbe zůstať musí.“*

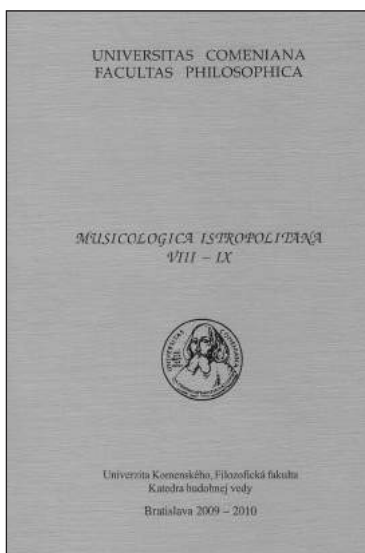
Peter Ruščin

Musicologica Istropolitana VIII – IX

Ed. Marta Hulková. Bratislava : Univerzita Komenského, Filozofická fakulta, Katedra hudobnej vedy; Stimul, 2009 – 2010, 261 s. ISBN 978-80-89236-95-4.

Dvojčíslo ročenky *Musicologica Istropolitana VIII – IX* pokračuje v tradícii prezentácie výsledkov výskumu z rôznych hudobnovedných odborov. Tento zväzok prináša spolu sedem

vedeckých štúdií, ktorých tematický záber siaha od starších hudobných dejín až k hudbe 20. storočia, k tvorivým trendom v oblasti etnomuzikológie a hudobného marketingu.

Päť z nich je výstupom riešenia vedeckých projektov Grantovej agentúry Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a Slovenskej akadémie vied VEGA. Ich riešiteľmi boli okrem pedagógov a doktorandov Katedry hudobnej vedy Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (Marta Hulková, Alexandra Balgová) aj vedecké pracovníčky Ústavu hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied (Hana Urbancová, Eva Veselovská), ako aj pedagogička Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre (Eva Szórádová). Sylvia Urdová so svojím príspevkom zastupuje Slovenské národné múzeum Hudobné múzeum v Bratislave a László Vikáriu Maďarskú akadémiu vied v Budapešti. Príspevky sú publikované vo svetových jazykoch (nemeckom a anglickom) s cieľom sprostredkovať výsledky bádania slovenských muzikológov a pedagogicko-vedeckú profiláciu Katedry hudobnej vedy Univerzity Komenského v Bratislave širšej medzinárodnej odbornej verejnosti v záujme konfrontácie bádateľských poznatkov a zintenzívnenia spolupráce medzi jednotlivými inštitútmi hudobnej vedy na zahraničných univerzitách. Cieľom do budúcnosti je postupné rozšírenie autorského okruhu ročenky aj o prispievateľov z radov partnerských hudobnovedných inštitúcií v stredo európskom priestore. Prvým

výstupom v tomto smere je štúdia Lászlóa Vikáriusa.

V úvodnom príspevku *Notatio Strigoniensis – Ostrihomská notácia na území Slovenska* sleduje autorka Eva Veselovská vývoj tohto typu notačného systému. Ostrihomská notácia sa používala na území Uhorska v období 12. – 18. storočia a zohrala v rámci vývoja stredovekej hudobnej kultúry významnú úlohu. Autorka vo svojom príspevku poukazuje na dva dôležité aspekty formovania výstavby znakov tejto notácie. Prvý aspekt potvrdzuje samostatnosť a organickú kontinuitu notačného systému. Na strane druhej sa ocitajú vplyvy a prúdy, ktoré sa v rôznej sile a časových etapách objavujú v prameňoch s ostrihomským notačným systémom.

Sylvia Urdová vo svojom príspevku s názvom *Poznámky k nápevom žalmu invitatória v notovanom Breviári z Debna z roku 1375 vo fonde Kolegiálnej knižnice v Prešove* nadväzuje na doterajší výskum tejto pamiatky, ktorý poukazuje na väzbu repertoára v nej na krakovskú liturgickohudobnú tradíciu. Autorka prináša niekoľko poznámok k modálnemu zaradeniu a analýze nápevov žalmu, pričom reflektuje aj ich výskyt v kontexte iných európskych prameňov. Zároveň poukazuje na nutnosť ďalšieho, hlbšieho porovnávacieho výskumu jednotlivých nápevov, textov a melódií antifón invitatória so spevmi v prameňoch oficiá z poľského územia a západnej a strednej Európy.

Autorkou tretieho príspevku s názvom *Pohrebné piesne v repertoári Lubického spevníka (17. – 18. stor.) Zu dir o Herr Gott alleine od A. F. de Hetharsa* je Marta Hulková. Sústreďuje sa na pohrebné piesne z evanjelického prostredia, na ich hudobnú a obsahovú stránku. Na základe obsahu vyčleňuje viachlasné úpravy pohrebných piesní z Lubického spevníka. Porovnávacím výskumom poukazuje na súvislosti viacerých týchto piesní s repertoárom *Cantionel oder Gesangbuch...* od Johanna Hermanna Scheina. Ďalej poukazuje na modifikácie importovaného repertoáru a význam jazykových mutácií nemeckého textu do slovakizovanej čestiny. V rámci príspevku autorka prezentuje zrekonštruovanú skladbu *Zu dir o Herr Gott alleine* od domáceho hudobníka And. Frant. de Hetharsa.

Alexandra Balgová sa v príspevku *Hudobná kultúra na Záhorí v 18. a 19. storočí* zaoberá hlavnými nositeľmi hudobného života v mestách Skalica, Malacky, Holíč a Šaštín. V prvých dvoch spomínaných mestách to bola aktivita v prostredí rádov františkánov a jezuitov, na ktorú sa autorka zameriava. V Holíči to je kaštieľ, ktorý bol letným sídlom Márie Terézie a v Šaštíne paulíni a neskôr sa-leziáni.

Vo svojej štúdii „*Pohrebná pieseň*“ a *začiatky Bartókových úprav slovenských ľudových piesní „Deťom“* sa maďarský muzikológ László Vikárius sústreďuje na začiatky Bartókovho záujmu o úpravy ľudových piesní vo všeobecnosti, a tiež hovorí o začiatkoch skladateľovho zvláštneho záujmu o slovenské melódie. Osobitne sa tu autor venuje skladbe *Pohrebná pieseň*, ktorú detailne skúma z filologického i hudobného hľadiska.

Autorkou ďalšieho príspevku *Hudobné myslenie a dva modely jeho štúdia v dejinách etnomuzikológie* je Hana Urbancová. Venuje sa dvom historickým modelom zaoberajúcim sa štúdiom hudobného myslenia. Na jednej strane stojí geneticko-vývojová teória sloven-

skej ľudovej piesne Jozefa Kresánka (1951), na druhej strane antropológia hudby Alana P. Merriana (1964). Autorka na príklade týchto dvoch historických modelov ilustruje zmeny paradigmy prebiehajúce v etnomuzikológii v druhej polovici 20. storočia.

Štúdia Evy Szórádovej nesie názov *Marketing v hudobnom nástrojárstve a kultúre 19. storočia*. V príspevku autorka prezentuje niektoré oblasti hudobného marketingu v hudobnom nástrojárstve a kultúre na Slovensku. Hlavným pramenným materiálom štúdie sú inzeráty, ktoré autorka analyzuje po obsahovej stránke a dochádza k záveru, že marketing v 19. storočí zodpovedal súčasnej klasickej koncepcii tzv. marketingového mixu.

Posledný príspevok je od Oskára Elscheka a nesie názov *Subjektívno-objektívna retrospektíva k vývinu hudobnej vedy pri jubileu Albrechta Schneidera*. Autor sa tu venuje osobnosti nemeckého muzikológa pôsobiaceho na univerzite v Hamburgu Albrechta Schneidera a jeho prínosu do oblasti metodológie a systematiky hudobnej vedy.

Vladimír Král